

Förbandsbesöksrapport

Västernorrlands regemente (I 21, Östersund)

26 oktober 2022

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem före detta värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntrar vi även andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden. Pliktrådet strävar efter att bidra till att förbanden kan utbilda starka krigsförband.

Rapporten utgör också en dialog med besökt förband, som får möjlighet att åtgärda fel och brister som följs upp under ett andra besök. Innehållet i rapporten har kommunicerats med berört förband, som har lämnat synpunkter på dess innehåll. Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar under kvartal två.

Denna rapport delges berörd LMA via Pliktrådet, samt relevanta funktion inom Försvarsmakten genom VIDAR. Rapporten publiceras även på www.pliktradet.se samt delges media, riksdagen och Regeringskansliet.

Pliktrådets besökare:

Majken Hallbygård

Kristoffer Loiborg Sjölund

Innehållsförteckning

Information om förbundet.....	3
Spontana intryck.....	3
Organisation.....	3
Arbetsmiljö och säkerhet.....	3
Fysisk belastning	3
Psykisk hälsa.....	4
Försvarshälsan	4
Attityder och jargong.....	4
Utrustning	4
Avbruten utbildning.....	4
Resor	5
Boendemiljö och vistelseutrymmen	5
Hållbarhet	5
Medinflytande.....	5
Information och mönstring.....	5
Meningsfull fritid.....	6
Soldathem	6
Avslutning	6

Information om förbandet

Jämtlands Fältjägarbatal (JFK), I 21 är placerat på Frösön lite mindre än en mil från centrala Östersund. I 21 invigdes på nytt för nio månader sedan och genomför nu sitt första år av värnpliktsutbildning efter återuppstarten. Jämtlands Fältjägarbatal tillhör I 21 i Sollefteå. Orterna delar bataljonsledning och tillhörande stab, där bataljonsstaben är placerad på Frösön och regementsstaben är placerad i Sollefteå. Infrastrukturen och den omstrukturering som genomförs vid JFK förväntas vara klar år 2029 men vissa delar förväntas vara på plats betydligt tidigare.

Spontana intryck

Vi blev under besöket väl bemötta av såväl värnpliktiga som anställda. Planeringen inför besöket var i vissa fall bristande men kompanichefen löste så vi fick möjlighet att träffa de vi ville och behövde prata med. I Östersund bedrivs en väl fungerande värnpliktsutbildning där klimatet mellan de anställda och de värnpliktiga upplevs som öppet och lärande. De värnpliktiga berättar om en god jargong dem emellan och beskriver befäl som besitter hög grad av professionalitet och struktur i utläringen. De främsta bristerna identifierade vi som avsaknaden av stödfunktioner för de värnpliktiga. Vidare uppmanade vi förbandet att till nästkommande inryck starta upp medinflytandesystemet betydligt tidigare.

Organisation

På JFK utbildas totalt 68 värnpliktiga bestående av 15-månaders plutonsbefälselever, 12-månaders gruppchefer och 10-månaders skyttesoldater. Inryck genomförs i mars, juni och augusti och MUCK genomförs för samtliga i juni. De 15-månaders värnpliktiga genomför den första delen av sin utbildning vid I 19 Boden och ansluter därefter till I JFK. Förbandet hyr civila lokaler på före detta F 4 i syfte att möjliggöra utbildningen. De värnpliktiga äter mat på ett närliggande hotell till dess att förbandet själva kan erbjuda matservice. Soldathemmet är även de under uppbyggnad. På området finns många civila byggnader som bedriver civil verksamhet. Platsen är därmed varken inhägnad eller bemannad av en vakt till skillnad från många andra förband.

Skjutfält och skjutbanor ligger på andra sidan Östersund vilket gör att transporten där emellan kräver en del planering. Detta har förbandet löst genom fler fältdygn i syfte att slippa lägga värdefull utbildningstid på att transportera soldater mellan kasern och skjutområdet. Under dessa fältvistelser får soldaterna ibland sova inomhus. Detta gör att återhämtningen är förhållandevis god i jämförelse med nätter i tält.

Arbetsmiljö och säkerhet

Kompanichefen beskriver att flertalet värnpliktiga olyckligtvis fått hörseltrauman under skjutning med AK 4. Ingen av skadorna har orsakat bestående men och i förebyggande syfte har kompaniet nu beordrat de värnpliktiga att bära dubbla hörselskydd under skjutning. Detta ser Plikträdet som positivt.

Vi uppmanar förbandet att omgående utbilda de förtroendevalda skyddsassistenterna i syfte att de ska kunna följa upp verksamheten och dessutom komma igång med avvikelserapporteringen kopplat till tillbud, olyckor och iakttagelser.

Fysisk belastning

De värnpliktiga, befälslaget och Försvärshälsan står eniga i att belastningen ökat succesivt under utbildningen. Det har uppstått en värre belastningsskada och förbandet har löst problemet genom

att den skadade värnpliktiga numera förflyttar sig längre sträckor på cykel. Därav kan den värnpliktiga fortsatt delta i utbildningen även då den bedrivs på skjutområdet. Kopplat till fysisk belastning i övrigt har vi inga anmärkningar.

Psykisk hälsa

Förbundet behöver snarast möjligt tillse att de värnpliktiga kan få samtalsstöd under sin utbildning. Ett första steg i denna process är att tillsätta en värnpliktskonsulent. I dagsläget finns en konsulent vid bataljonen men personen är placerad i Sollefteå. I och med distansen mellan de båda utbildningsorterna ser vi ett behov av en konsulent på respektive enhet. Detta är extra viktigt nu eftersom JFK Försvårshälsa inte har någon anställd psykolog. Värnpliktskonsulenterna är en viktig stödfunktion för de värnpliktiga som är i behov av samtalsstöd och vi samt förbandschef I 21 hoppas att tjänsten kan tillsättas inom kort.

Försvårshälsan

Försvårshälsan har en anställd sjuksköterska. Arbetsbelastningen beskrivs som rimlig. Pliktrådet ser ett behov av fler anställda vid Försvårshälsan. Dels för sjuksköterskans skull, fler anställda skulle skapa en bättre arbetsmiljö, men också eftersom de värnpliktiga vid förbundet idag saknar viktig vårdpersonal. Det finns ingen anställd sjukgymnast eller läkare. Dessa funktioner lånas in från en civil vårdcentral i nära anslutning till Försvårshälsans lokaler. I JFK har dessutom en avsaknad av psykolog vilket är en tjänst som lånas in från Försvårshälsan i Boden. I och med distansen där emellan sker denna vård i första hand över telefon. Försvårshälsan beskriver att de fungerar att "låna in personal" men att tjänsterna bör tillsättas i takt med att förbundet växer och värnpliktsutbildningen fortsätter. Närheten till vård är viktig för de som utbildas och arbetar och vi hoppas att Försvårshälsan i Östersund snart får personaltillskott.

Attityder och jargong

Klimatet på JFK upplevs som lättsamt, positivt och lärande. De värnpliktiga berättar om flertalet anställda som bidrar positivt till deras inläring. De berättar dessvärre också om två befäl som sagt olämpliga saker. Det ena befälet lånades in från ett annat förband och är efter sommaren inte kvar på JFK. Händelserna med de anställda har hanterats genom samtal mellan förtroendevald och respektive berörd anställd. Att värnpliktiga kan och vågar säga till sina befäl då de säger fel saker visar på en genomsyrande vilja från såväl anställda som värnpliktiga att vill bli bättre tillsammans och att feedbacksamtal är en del av den utvecklingen. Detta är ett praktexempel på gott klimat.

Vidare beskriver de värnpliktiga att de mår bra och har det bra. Jargongen de värnpliktiga emellan upplevs positiv, om än lite naturliga grupperingar mellan de 15-, 12- och 10-månaders värnpliktiga. Grupperingarna upplevs dock inte som något problem i dagsläget.

Utrustning

De värnpliktiga uppger att de fått ut all materiel de behöver. Det beskrivs dock en problematik med förrådets öppettider samt att de värnpliktiga ibland blir nekade att byta grejer. När persedlar är trasiga är de dock aldrig några problem att byta.

Avbruten utbildning

Pliktrådet uppmärksammade inget anmärkningsvärt gällande avbrott på JFK.

Resor

Generellt upplever de värnpliktiga att resorna till och från förbandet fungerar bra. Flygplatsen ligger nära och tågförbindelserna är goda. Däremot har värnpliktsadjutanten till lika kvartermästaren för många arbetsuppgifter. Rollen som värnpliktsadjutant är en heltidstjänst och så även arbetet som kvartermästare. Vi och kompanichefen ser ett behov av att anställa en adjutant som sköter endast det arbetet.

Boendemiljö och vistelseutrymmen

Samtliga värnpliktiga bor i samma kasernbyggnad och är plutonsvis uppdelade på två våningar. De bor fyra värnpliktiga i varje logement och har förvaring av civila persedlar i logementen. Duscharna tillgodoser enskildhet med duschdraperier. Våtutrymmen och toaletter upplevs fräscha i förhållande till många andra förband. I källarkorridoren finns tvättmaskiner som de värnpliktiga får använda.

I dagrummen finns en TV, några soffor samt kök med mikro, brödrost samt kyl och frys. I och med att logementen är små finns det inga möjligheter att sitta vid stolar och bord där inne. Det finns dock en större lärosal nere i källarkorridoren och den dörren står i regel olåst.

Hållbarhet

Sopstationer finns och Plikträdet uppfattade att det källsorteras någorlunda bra.

Medinflytande

Vid besöket har val av förtroendevalda på respektive pluton genomförts. De förtroendevalda har dessvärre inte fått någon utbildning, det har inte genomförts någon kompani- eller förbandsnämnd och Nätverk Värnpliktig Kvinna (NVK) har ännu inte kommit igång trots att det första inrycket genomfördes för sju månader sedan och det största inrycket för två månader sedan. Vi uppmanar förbandet att omgående komma igång med dessa viktiga funktioner och kompanichefen beskriver att den första kompaninämnden kommer genomföras vecka 45 och att den kommer inledas med en utbildning för de förtroendevalda. Till nästa år förväntar vi oss att förtroendeorganisationen och medinflytandesystemet i sin helhet kommer igång tidigare i utbildningen. Medinflytandesystemet är viktigt för de värnpliktigas trivsel och välmående, de är i många avseenden deras enda möjlighet att påverka sin egen utbildning. Det ska dock tilläggas att de värnpliktiga inte beskriver några oroväckande problem och medinflytandets frånvaro har därmed inte orsakat några skador. Detta kan tros bero på befälens öppenhet och lättsamhet i de vardagliga samtalen med de värnpliktiga.

Plutonens timme har genomförts inför varje hemresa. De värnpliktiga beskriver att de får den tid de behöver och att befälen tar deras frågor på allvar. Kompanichefen berättar att han läst samtliga protokoll och att detta till viss del ersatt kompaninämnderna. Vår uppmaning till förbandet om att tidigarelägga medinflytandesystemets introduktion i utbildningen tas på allvar av såväl betaljons-, kompanichef och LMA. Kopplat till NVK har Plikträdet sänt över underlag som förhoppningsvis kan underlätta för förbandet i uppstarten av det viktiga nätverket för den kvinnliga minoriteten.

Information och mönstring

Det enda som är förbestämt från mönstringen är vilka som är fordonsförare, plutonsbefäl och gruppchefer. De värnpliktiga har fått önska sina befattningar på förbandet och därifrån har plutoner

och grupper satts ihop. De värnpliktiga uppskattar detta system och de upplevs nöjda med möjligheten till att påverka sin egen utbildning.

Meningsfull fritid

I korridoren på kasern sitter dags-, vecko- och årsprogram. I och med detta kan de värnpliktiga se när de är lediga och planera sin fritid därefter. Förbandet ligger som tidigare nämnt en bit från Östersund och det är därmed svårt för de värnpliktiga att göra något av den lediga tiden vid förbandet. Det har nyligen köpts in cyklar som de värnpliktiga kommer kunna använda för att ta sig till affärer eller restauranger framöver. Dessutom önskar kompaniledningen att det snart köps in fordon så att de värnpliktiga kan använda dessa för att ta sig till och från Östersund under lediga kvällar. Hotellet där de värnpliktiga äter sina måltider under kaserntjänst är den närmsta möjligheten till att handla godis och liknande. De värnpliktiga beskriver dock att kostnaderna på varorna på hotellet är höga.

Soldathem

Förhoppningen är att Soldathemmet om några månader kommer ha en egen lokal ovanpå den matsal som förbandet ska etablera i en av byggnaderna de hyr. I dagsläget är Soldathemmet placerat i ett hus nära intill kasern. Lokalen delas dock med frivilligorganisationer ur Försvarsmakten och alla grejer Soldathemmet äger måste därför paketeras i lådor. I och med att byggnaden inte är Soldathemmets egna måste lokalen låsas då soldathemsföreståndaren inte är där. Vi tror att nyetableringen ovanpå matsalen kommer generera en mer givande soldathemsverksamhet som i sin tur kommer generera en mer meningsfull fritid för de värnpliktiga. Med lite tur får Soldathemmet i Östersund snart ett eget organisationsnummer och förhoppningen är att de då kommer kunna sälja saker, såsom godis och läsk. Dessutom kommer de kunna köpa in en bil som kan användas vid eventuella besök hos de värnpliktiga då de är i fält.

Avslutning

Avslutningsvis vill vi förmedla att vi är imponerade av den höga utbildningskvalité förbandet lyckats åstadkomma trots att detta är första året av värnpliktsutbildning sedan uppstarten i våras. Vi ser dock ett behov av en adjutant som är anställd på heltid samt en värnpliktskonsulent som kan stödja de värnpliktiga över tid. Dessutom måste NVK startas upp och etableringen av medinflytandesystemet bör komma tidigare nästkommande utbildningsår.

Vi hoppas att denna rapport, på ett konstruktivt sätt, förmedlat våra intryck från besöket. Mottagandet och samarbetsvilligheten från de vi mötte under dagen var stort och vi lämnade förbandet med många positiva intryck. Vi har förhoppningar om, och ser fram emot, ett fortsatt gott samarbete mellan Pliktrådet och Jämtlands fältjägarår.

Tack för ett givande besök,

Majken Hallbygård
070 – 848 59 79

PLIKTRÅDET

Plikträdet 2022/2023

Kristoffer Loiborg Sjölund

070 – 848 61 29

www.piktradet.se

info@pliktradet.se